

راهبردهای اجرای خط‌مشی‌های حاکم بر فضای مجازی

تالیف:

دکتر س. س. قربان

انتشارات راز نهم

۱۳۹۸

سرشناسه	: قربیان، عباس، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهبردهای اجرای خط مشی های حاکم بر فضای مجازی / تالیف عباس قربیان.
مشخصات نشر	: تهران: راز نهان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۸-۸۱۹-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۱۹] - ۱۲۷: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: فضای مجازی -- سیاست دولت
موضوع	: Cyberspace -- Government policy
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات -- سیاست دولت
موضوع	: Information and communications technologies -- Government * policy
موضوع	: فضای مجازی -- سیاست دولت
موضوع	: Cyberspace -- Government policy
موضوع	: فضای مجازی -- ایران -- سیاست دولت
موضوع	: Cyberspace -- Iran -- United States
رده بندی کنگره	: F 4۸۸.۱
رده بندی دیویی	: ۳۷۴.۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۴۹۸۲۶

آدرس: میدان انقلاب، اول جمال راده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۲، واحد ۲
شماره تماس: ۰۲۱۶۶۰۰۰۴۱ - ۰۹۱۲۲۳۳۰۲۶۹
آدرس الکترونیکی: raznahanbook@gmail.com
آدرس سایت: www.raznahanbook.com

عنوان کتاب..... راهبردهای اجرای خط مشی های حاکم بر فضای مجازی
مؤلف..... دکتر عباس قربیان
صفحه آرا..... رضا کاوه
طراح جلد..... رضا کاوه
ناشر..... راز نهان
شمارگان..... ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ..... اول ۱۳۹۸
قیمت..... ۲۸۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-448-819-8

فهرست مطالب

۷	پیش گفتار
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: مفهـم خطـمشی
۱۱	مفهوم خط مشی عمومی
۱۲	فرآیند خطمشی گذاری
۱۵	دیدگاه‌های نظری و بنیان داری اجزای خطمشی
۱۷	اجزای کلیدی اجرای خط مشی عمومی
۱۸	اجرای خط مشی
۲۵	دیدگاه‌های اجرایی خطمشی عمومی
۲۷	رویکردهای اجرای خط مشی
۳۳	نظریه‌های اجرای خط مشی
۳۸	ارتباط خطمشی و مجریان
۴۱	اجرا در بستر بین المللی
۴۲	تاثیرات زمینه‌ها و بسترها بر اجرای خط مشی
۴۴	اجرای خط مشی و نظارت بر اجرا
۴۶	موانع ناشی از مجریان خطمشی و زمینه خطمشی
۴۸	مدل‌های اجرای خط مشی
۵۳	موانع اجرای خطمشی‌های عمومی
۵۵	فصل دوم: فضای مجازی و راهبردهای اجرای خط مشی
۵۵	تعریف فضای مجازی
۶۰	فرآیند طراحی نظام اطلاعاتی
۶۳	تحلیل و بررسی اسناد و مستندات خط مشی گذاری فضای مجازی کشور
۶۷	تنظیم مقررات در فضای مجازی

۷۲	اجرا خط‌مشی‌های عمومی در فضای مجازی
۷۹	فصل سوم: مدل اجرای خط‌مشی‌های فضای مجازی در ایران
۸۰	روایتی از تجربه اجرای خط‌مشی (دانش محوری) در فضای مجازی جمهوری اسلامی ایران
۸۱	دانش محوری
۸۶	مؤلفه‌های اثرگذار بر دانش محوری
۹۵	راه‌حل‌های دانش محوری
۱۰۱	عوامل مزاحم در اجرای راهبردهای دانش محوری
۱۰۹	عوامل رهنمای مؤثر بر اجرای راهبردهای دانش محوری
۱۱۲	عوامل تربیتی بر از دانش محوری
۱۱۹	منابع و مآخذ
۱۱۹	منابع فارسی
۱۲۴	منابع انگلیسی

پیش گفتار

پدید نوظهور فضای مجازی تأثیر شگونی بر سبک زندگی انسان در عصر جدید داشته است. این پدیده به عنوان یک قدرت نرم فوق العاده، در جنبه های مختلف از جمله فرهنگ، سیاست، اقتصاد، ایمان، اعتقادات دینی و اخلاقیات، تأثیرگذار حیره کننده ای دارد (بیانات مقام معظم رهبری، شانزدهم شهریور ۱۴۹۰).^۱ در حال حاضر در کشور، به دلیل کم توجهی به خط مشی گذاری، برنامه ریزی و اقدام در فضای مجازی از فرصت های پیش رو، آن به خوبی استفاده نشده و آسیب های ناشی از آن رو به گسترش است. اندیشمندان حوزه خط مشی گذاری، اجرای خط مشی را حلقه مفقوده فرایند خط مشی گذاری می دانند. مطالعه نظام مند اجرای خط مشی موضوع نسبتاً جدیدی در حوزه وسیع علوم اجتماعی است. کلمه اجرای خط مشی توسط پژوهشگران مختلفی با دیدگاه های متفاوت تعریف شده است. ولی نکته مشترک بین تمام نقطه نظر این است که اجرای خط مشی یکی از مهم ترین مراحل در فرایند خط مشی گذاری عمومی هست و شامل اجرای قانونی است که ذینفعان، سازمان ها، فرایندها و فنون مختلفی را در بر می گیرد. در چند سال اخیر با توجه به فرامین مکرر مقام معظم رهبری و تشکیل شورای عالی فضای مجازی بخشی از مراحل خط مشی گذاری و برنامه ریزی محقق شده است، اما تصمیمات و خط مشی های این شورا از سوی سازمان ها و سازمان های ذیربط به نحو مؤثر و شایسته اجرا نمی شود. شواهدی وجود دارد که خط

۱- بیانات مقام معظم رهبری در جمع رئیس و اعضای شورای عالی فضای مجازی، ۱۳۹۴/۰۶/۱۶

مشی‌گذاری و اجرای آن با مشکلاتی مواجه شده است. یکی از این شواهد، عدم تنظیم مقررات مؤثر و کارآمد در اداره فضای مجازی است. به همین دلیل یکی از مهمترین خط‌مشی‌ها، جهت بررسی فضای مجازی، خط‌مشی‌های تنظیمی هستند. مسائل فضای مجازی بسیار وسیع و متنوع هستند. اجرای خط‌مشی، تبدیل تعهدات به عمل است اما چگونه؟ خط‌مشی‌های عمومی انعکاس اهداف جدید، ارزش‌های جدید و روابط جدیدی است که در نتیجه مواجهات جدید پدید آمده است. به طور ساده می‌توان گفت: خط‌مشی‌ها، تعهد به انجام بعضی از کارها است. اگر چه خط‌مشی‌ها به عنوان ابزار تصمیم‌گیری‌گان، به اندازه‌ای که جنبش‌ها را جهت می‌دهند، آن‌ها را به وجود نمی‌آورند. اجرا جزء مهم از فرایند خط‌مشی است که در طی آن و تا زمانی که ادامه دارد همراه آن است و زمانی می‌گوییم عملی شده است به اجرا شده باشد. یکی از عرصه‌های عمومی که امروزه جوامع را تحت تأثیر خود قرار داده، عرصه فضای مجازی است؛ به عبارت دیگر از آنجا که عرصه فضای مجازی، یکی از عرصه‌های عمومی تلقی می‌شود، پادیده گرفتن آن از سوی دولت‌ها منجر به تضییع حقوق مشترک انسان‌ها می‌شود. دولت‌ها موظف به خط‌مشی‌گذاری، اجرا و ارزیابی در این خصوص هستند. بی‌تردید پرداختن به شیوه‌های مواجهه با فضای مجازی و ابعاد گسترده و متنوع آن، امری ضروری است که خود نیازمند ساختار خط‌مشی‌گذاری یکپارچه، هماهنگ و متمرکز است تا از یک سو موازی کاری‌های پرهزینه و زمان‌بر را اصلاح کرده، از سویی دیگر با ارائه تقسیم کار و مأموریت‌ها در این حوزه، ساز و کار بهینه‌ای در جهت شناخت موضوعات و مسائل فضای مجازی و ارائه راه‌حل‌های مناسب برای مواجهه فعال و خردمندانه کشور به دست آید.